

FOLKLORE

De traditie van dissidentie

De Vrije Universiteit Brussel is een plaats waar menig oud-student met plezier aan terugdenkt. Zoals een echte Alma Mater (een voedende moeder) staat ze voor velen in hen tot wasdom te brengen.

Een essentieel onderdeel van het universiteitsleven zijn de studentenkringen. Zij slagen er in om door hun rijke, humanistische tradities de geschiedenis en waarden van onze Alma Mater nog steeds actief door te geven, van generatie op generatie. Hoewel er over sommige van die waarden ongetwijfeld discussie zal bestaan, meen ik dat er weinig twijfel bestaat over de waarden van broederen zusterlijkheid, vrij onderzoek en het provoceren van de gevestigde macht. De lezer zal het mij vergeven, wanneer ik het niet zal hebben over die eerste twee. Er zijn vele eminente geleerden, ook van buiten de VUB, die daar veel meer over kunnen vertellen dan ik ooit zou kunnen. Ik wil het hebben over de échte specialiteit van onze universitaire folkloristen, de geklakten der aarde: dissidentie.

Men begrijpe mij niet verkeerd. Hoewel de VUB-student ongetwijfeld van dissidentie een specialiteit heeft gemaakt, is dit eigen aan ons mens-zijn. Als maatschappij ordenen we onszelf met een geheel van regels, geschreven én ongeschreven. De mens heeft echter ook nood aan vrijheid en losbandigheid. Er kan van ons niet gevraagd worden om onophoudelijk in het gareel te lopen, binnen het enge kader dat de toevallige machthebber op dat moment heeft uitgetekend. Om sociale orde te bewaren, heeft de mens, paradoxaal genoeg, een uitlaatklep nodig. Een van de bekendste fenomenen in die zin, is het carnaval. Het feest waarbij de maatschappelijke rollen werden omgedraaid en lokale machthebbers openlijk worden belachelijk gemaakt. Het volk dat elke vorm van het sociaal aanvaardbare achter zich laat om zich helemaal vol te proppen, zat te zuipen en vooral te doen wat op een ander moment niet mag.

Carnavaleske optochten en festiviteiten zijn van oudsher een manier om de machthebbers uit te dagen. Het volk maakt gebruik van de publieke ruimte om zich zo te ven-

tileren. Hoewel carnaval ongetwijfeld een bijzonder oude geschiedenis heeft, zijn er ook recentere voorbeelden te vinden in bepaalde literatuur: bijv. de Orangistische parade van 12 juli te Belfast.

Zelfs in het wel bijzonder tumultueuze Belfast is er steeds plaats geweest voor optochten, zowel van de Unionisten (Katholieken die streden voor een verenigd Ierland) als van Orangisten (protestanten die trouw bleven aan hun eenheid met Engeland). Die optochten worden door Dominic Bryan summier geanalyseerd in een artikel getiteld "Des droit civils au carnaval: Anthropologie de l'espace public à Belfast". Het is niet mijn bedoeling hier een pseudo-wetenschappelijk artikel te schrijven, maar ik wil wel graag kort enkele punten omtrent carnavaleske optochten aanhalen, die Bryan in zijn studie maakt en die volgens mij te transponeren zijn op onze St-Vé.

Bryan merkt algemeen het volgende op: 1. Het gebruik van de publieke ruimte door en voor alle groepen, blijkt essentieel om tot vrede te komen tussen die groepen. 2. Het is belangrijk dat groepen hun identiteit kunnen uiten in de publieke ruimte.

3. Een carnavaleske optocht is een plaats en moment van (noodzakelijke) weerstand aan de publieke machten. 4. Deze optochten worden ondersteund door de stad waar ze in plaatsvinden, ook ten tijde van grote dreiging (zoals in Belfast lang het geval is geweest).

Ook aan de VUB kennen wij onze eigenste carnavaleske optocht: St-Vé. Het is het moment waarop de universiteit zich verplaatst van haar eiland richting de stad waarin ze gelegen is. Ze laat zich zien aan de gemeenschap en geeft aan dat ze er wezenlijk deel van uitmaakt.

Het derde puntje is, volgens mij, van essentieel belang

voor de VUB-gemeenschap. Merk op dat ik niet "studentengemeenschap van de VUB" schrijf. De VUB heeft er als gemeenschap, gelet op haar missie, belang bij alle autoriteit, en dus ook de publieke macht, in vraag te stellen. Er is geen betere wijze om dit te doen dan met de studenten de stad in te trekken om deel te nemen aan dit carnavaleske gebeuren. Niet alleen hebben nog andere universiteiten gelijkaardige tradities waarbij (academisch) personeel met de studenten mee feest (zoals de University of Connecticut), dit is altijd het geval geweest voor St-Vé. St-Vé is geen studentenfeest, maar een feest van VUB-folklore, waarbij de universiteit haar deuren sluit om iedereen toe te laten deel te nemen aan de festiviteiten. In 1931 werd in een tijdschrift van onze zusteruniversiteit, de ULB,

nog opgemerkt dat het jammer was dat er geen profen deel hadden genomen aan de optocht. Daarop liet een professor in hetzelfde blad smakelijk optekenen dat ze wel wilden komen, maar dat ze eenvoudigweg geen uitnodiging hadden gekregen. Dit bleek een vergetelheid van het rectoraat te zijn geweest. St-Vé is de noodzakelijke spot van de gehele VUB-gemeenschap met de gevestigde macht, een attitude die in de genen van onze universiteit zit en dus in elk lid ervan.

Tenslotte komen we met het vierde puntje in de actualiteit terecht. Hoewel ook de Noord-Ierse parades toonbeelden waren van "excès particulièrement importants en matière de boisson et viole d'un certain nombre de règles de citoyenneté", werden

ze ondanks de grote spanningen die de optochten veroorzaakten steeds toegelaten. De restricties omwille van veiligheid en openbare orde hebben m.a.w. niet verhinderd dat de optochten daadwerkelijk plaatsvonden op een zichtbare, publieke plaats in Belfast. Ook niet tijdens gewelddadige periodes.

Het is dit laatste punt waar onze eigen St-Vé af begint te wijken. De laatste jaren staat St-Vé onder grote druk. Grote schermen worden geplaatst tussen het publiek en de feestvierders, de optocht wordt niet gehouden omwille van veiligheidsredenen, de locatie tussen Zavel en Beurs is problematisch,...

St-Vé is de onmiddellijke band die onze universiteit heeft met de stad. Onze Rectrix zou zeggen: "dat wat van de VUB een open, urban university maakt." St-Vé is van nature een carnavaleske optocht. Is hij niet meer carnavalesk, dan valt het anti-autoritaire, voor-iedereen-toegankelijke karakter juist weg. Het is het toppunt van onze folkloristische, traditionele, VUB-folklore: We steken de draak met iedereen, lappen (zoveel mogelijk) regels aan onze laars, nemen profen, assistenten en ander personeel mee op schok, ontmoeten iemand van Avant C'était Mieux en verenigen ons met onze zusteruniversiteit in een poging contact te leggen met de profane wezens van de burgerlijke stad.

Het is onontbeerlijk dat jong en oud zich achter deze traditie scharen, wil het niet verworden tot een veredelde fuif in de stad. Een Student Kick-Off in november, gevierd achter zwarte schermen omwille van veiligheidsredenen, als een soort vieze enclave die dan maar even moet worden verdragen. Ik ben er zeker van dat de studenten van het BSG gtv de (actieve) steun van de alumni/-ae kunnen gebruiken...

Vive Le Geus!

Jan De Groot
Lid van de VUB-gemeenschap.

